

HANDLEIDING EDUCATIEPROGRAMMA

DE
WALVISWERELD
DICHTBIJ

INLEIDING

SOS Dolfijn is een expertise- en opvangcentrum voor walvisachtigen in de Noordzee.

We verzorgen noodhulp en opvang en zetten ons ook in voor de bescherming van deze dieren in de Noordzee, door middel van onderzoek, educatie en maatschappelijke acties.

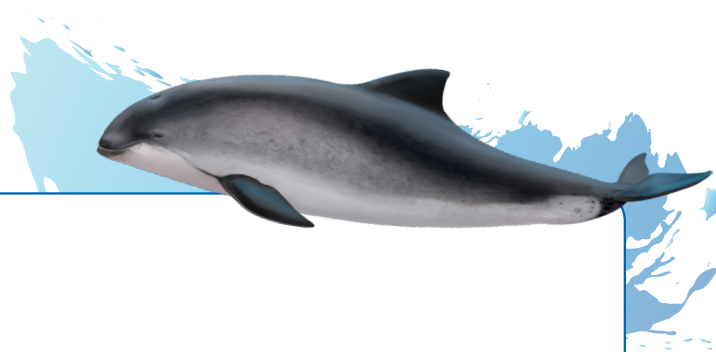
Eenzijds gaat het daarbij om het wekken van belangstelling en het creëren van fascinatie bij het grote publiek voor deze unieke diersoort. Anderzijds willen we de aandacht vestigen op de kwetsbaarheid van de leefomgeving in de Noordzee. Door diverse oorzaken (vervuiling, overbevissing en klimaatverandering) staat het ecosysteem onder druk en daar ondervinden ook de walvisachtigen de gevolgen van.

Kinderen en jongeren vormen voor ons een belangrijke doelgroep, want zoals het gezegde luidt: Jong geleerd is oud gedaan. Als onze jongste generatie zich al in een vroeg stadium bewust is van de schoonheid en het belang van deze dieren en een veilige leefomgeving, zullen zij zich ook later als volwassenen inzetten voor hun bescherming.

Vanuit dit gedachtegoed hebben wij een nieuw digitaal educatieprogramma ontwikkeld voor het basisonderwijs, zodat kinderen en jongeren op een laagdrempelige en interactieve wijze worden toegerust met actuele kennis over de walviswereld in de Noordzee:

www.dewalviswereldichtbij.nl.

In deze handleiding vindt u alle benodigdheden en handvatten om met uw groep aan de slag te gaan met een lessenreeks rondom het thema walvissen.

INHOUDSOPGAVE

DE WALVISWERELD DICHTBIJ	3
Doelgroep, doelen, aansluiting kerndoelen	
AAN DE SLAG	5
Opbouw van het programma, aanpak, differentiatie, lesbeschrijvingen	
GASTLESSEN EN HET REIZENDE WALVISZIEKENHUIS	7

DE WALVISWERELD DICHTBIJ

DOELGROEP

Dit educatieprogramma is gericht op alle leerlingen van de basisschool in de groepen 1 t/m 8. We maken hierbij onderscheid tussen de bouwgroepen 1-2, 3-4, 5-6 en 7-8. Voor elke bouwgroep is er een specifieke lessenserie die aansluit bij het niveau en de belevingswereld van de leerlingen.

Door het educatieprogramma worden ook de leerkrachten geïnformeerd over het thema.

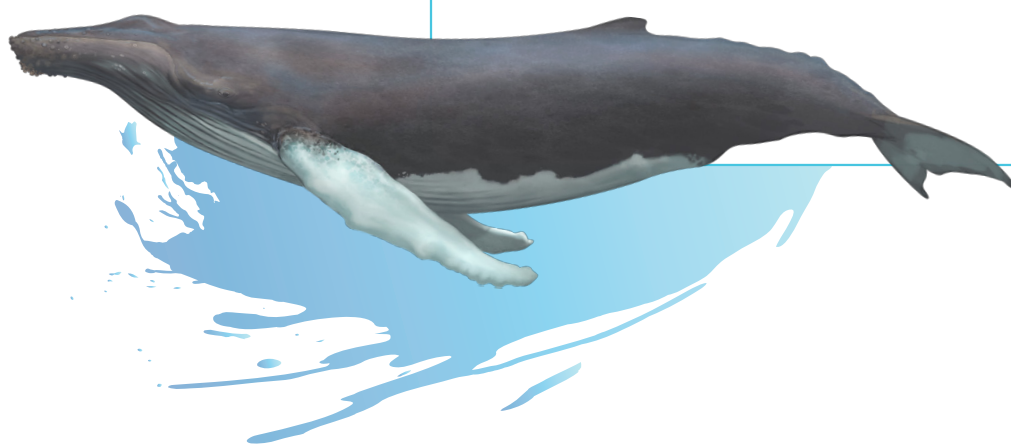
Via de leerlingen worden ook de (groot)ouders en andere gezinsleden bereikt.

DOELEN

Er zijn verschillende doelen aan dit educatieprogramma verbonden. Zie de tabel hiernaast.

De leerlingen:

- weten welke walvissoorten er in de Noordzee voorkomen en wat hun kenmerken zijn.
- weten hoe de walviswereld er qua ecologie, gedrag en leefomgeving uit ziet.
- vergroten hun kennis en bewustwording over de problemen en gevaren in de Noordzee wat betreft de leefomgeving van walvisachtigen: overbevissing, bijvangst, vervuiling, geluidsverstoring en klimaatverandering.
- vergroten hun kennis en bewustwording over de oplossingen die kunnen bijdragen aan een gezonde en veilige Noordzee.
- begrijpen hoe het voedselweb in elkaar steekt, met in het bijzonder de rol van de walvisachtigen.
- worden zich meer bewust van de relatie tussen mens en natuur.

AANSLUITING BIJ DE KERNDOELEN

Dit educatieprogramma is zo ontwikkeld dat het aansluit bij verschillende kerndoelen, zoals omschreven door Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO). Hieronder een overzicht:

Mens en samenleving

Kerdoel 39: De leerlingen leren met zorg om te gaan met het milieu.

Natuur en techniek

Kerdoel 40: De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving.

Kerdoel 41: De leerlingen leren over bouw van planten, dieren en mensen en over de vorm en functie van hun onderdelen.

Kunstzinnige oriëntatie

Kerdoel 54: De leerlingen leren beelden, taal, muziek, spel en beweging te gebruiken, om er gevoelens en ervaringen mee uit te drukken en om ermee te communiceren.

Nederlands

Kerdoel 3: De leerlingen leren informatie te beoordelen in discussies en in een gesprek dat informatief of opiniërend van karakter is en leren met argumenten te reageren.

Kerdoel 6: De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij het raadplegen van systematisch geordende bronnen, waaronder digitale bronnen.

Kerdoel 8: De leerlingen leren informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van een brief, een verslag, een formulier of een werkstuk. Zij besteden daarbij aandacht aan zinsbouw, correcte spelling, een leesbaar handschrift, bladspiegel, eventueel beeldende elementen en kleur.

AAN DE SLAG

OPBOUW

Het educatieprogramma bestaat uit 2 à 3 lessen per bouwgroep waarbij de walvisachtigen, hun leefomgeving, levenswijze en de gevaren van de zee aan de orde komen. Informatieve opdrachten worden afgewisseld met actieve en debatterende opdrachten.

Bij de lessen heeft u de website nodig. Ga hiervoor naar www.dewalviswereldichtbij.nl. De bijbehorende lesbeschrijvingen en werkbladen vindt u onder de knop Leerkracht. Hieronder een overzicht van de onderwerpen en werkvormen per bouw.

	Les 1	Les 2	Les 3
1-2	<ul style="list-style-type: none"> In gesprek naar aanleiding van een verhaal over de bruinvis met daarbij horende praatplaat. (Soorten) Walvisachtigen in de Noordzee. Hoe ziet hun leefomgeving eruit? Hoe communiceren/ ademen walvisachtigen? 	<ul style="list-style-type: none"> Wat eten walvisachtigen? Activiteiten gericht op de beweging van walvisachtigen. Wat zijn de gevaren voor walvisachtigen? 	<ul style="list-style-type: none"> n.v.t.
3-4	<ul style="list-style-type: none"> In gesprek na aanleiding van een verhaal over de bruinvis met daarbij horende praatplaat. (Soorten) Walvisachtigen in de Noordzee. Hoe ziet hun leefomgeving eruit? Werkblad. 	<ul style="list-style-type: none"> Korte herhaling les 1. Wat eten walvisachtigen? Wat is een voedselweb en hoe ziet het voedselweb eruit? Hoe ziet de leefomgeving van walvisachtigen eruit? Werkblad. 	<ul style="list-style-type: none"> Korte herhaling les 2. Wat zijn de gevaren voor de walvisachtigen in de Noordzee? Hoe kunnen we de Noordzee veiliger maken? Wat is en doet SOS Dolfijn? Afsluitende quiz.
5-6	<ul style="list-style-type: none"> (Soorten) Walvisachtigen in de Noordzee. Verschil tandwalvissen en baleinwalvissen. Werkblad. 	<ul style="list-style-type: none"> Waar leven walvisachtigen? Hoe leven walvisachtigen? Wat zijn de gevaren voor walvisachtigen? Proef met microplastics. Lagerhuisdebat. 	<ul style="list-style-type: none"> Wat is SOS Dolfijn? Wat doet SOS Dolfijn? Aandacht voor het goed verzorgen van de Noordzee. Afsluitende quiz.
7-8	<ul style="list-style-type: none"> (Soorten) Walvisachtigen in de Noordzee. Wat eten walvisachtigen? Wat is het voedselweb en hoe zit het in elkaar? Wat is en hoe werkt echolocatie? Incl. proef. Werkblad. 	<ul style="list-style-type: none"> Wat zijn de gevaren van de Noordzee? Debat naar aanleiding van stellingen. Proef over microplastics. 	<ul style="list-style-type: none"> Wat is en doet SOS Dolfijn? Onderzoek naar een schone Noordzee door opdrachten. Afsluitende quiz.

AANPAK

Elke bouwgroep doorloopt verschillende lessen die starten met een korte introductie of herhaling van de vorige les.

Aan de lessenreeksen zijn werkbladen en/of open opdrachten gekoppeld. Deze kunt u downloaden via de leerkrachtpagina. Bij deze activiteiten komt vaak ook meningsvorming aan bod en krijgt u als leerkracht, maar ook de leerlingen als individuen, de mogelijkheid om met elkaar in gesprek te gaan over het thema. De groepen 3 tot en met 8 eindigen de lessenreeks met een quiz of een afsluitende activiteit.

Ook wanneer u een specifiek thema behandelt bij de wereld oriënterende vakken, zoals dieren of de oceanen e.d. kunt u plaatsvervangend gebruik maken van de lessen van *De Walviswereld dichtbij*.

LESBESCHRIJVINGEN, WERKBLADEN EN ANTWOORDEN

Op de leerkrachtpagina op de website vindt u per groep de lesbeschrijvingen met de bijhorende werkbladen en antwoorden.

DIFFERENTIATIE

De activiteiten en werkvormen die in dit educatieprogramma aan bod komen zijn bij uitstek geschikt voor verschillende niveaus in de klas. Uw leerlingen kunnen, aansluitend op hun eigen kunnen, zelf het bij hen passende niveau kiezen.

Enkele voorbeelden:

- In verschillende groepen komt de werkvorm 'Zin in beeld' terug, waarbij leerlingen zich aan de hand van hun eigen interpretatie een beeld vormen van een bepaalde thematiek. De ene leerling houdt het simpel, de ander kiest voor een uitgebreidere aanpak.
- In de hogere groepen gaan leerlingen met elkaar in debat naar aanleiding van verschillende stellingen en standpunten. Verbaal sterke leerlingen zullen met gedetailleerde argumenten komen, terwijl verbaal minder sterke leerlingen wat meer aan de oppervlakte zullen blijven.
- In groep 3-4 zijn tekst en beeld gecombineerd in de werkbladen. Sommige leerlingen van groep 3 zullen de uitdaging van tekst wél aangaan met een maatje van groep 4 samen. Andere leerlingen zullen u volgen als u de opdrachten mondeling met hen doorneemt. Uiteraard hebt u hier de leiding in.
- Qua presentatievormen zullen uw leerlingen binnen een heterogeen groepje een presentatie en een rol kiezen die past bij hun niveau en kunnen. Creatieve leerlingen buigen zich over het inpassen van de content in de vormgeving. Leidende leerlingen houden het overzicht, terwijl andere leerlingen met de inhoud aan de slag gaan. Zo differentiëren de leerlingen zelf.

GASTLESSEN EN HET REIZENDE WALVISZIEKENHUIS

SOS Dolfijn kan ook langskomen bij u op school. Zo biedt SOS Dolfijn verschillende gastlessen aan en bezoeken we scholen met de bijzondere tentoonstelling 'Het Reizende Walvisziekenhuis'. Zo haalt u de echte walviswereld in de klas!

Met de bijzondere tentoonstelling 'Het Reizende Walvisziekenhuis' trekt het team van SOS Dolfijn langs scholen en evenementen om kinderen (en volwassenen) meer te leren over de Noordzee en de walvissen die daar leven.

Kinderen die 'Het Reizende Walvisziekenhuis' bezoeken, ontvangen een doe-boekje waarin verschillende vragen en opdrachten staan die ze in het veldhospitaal kunnen uitvoeren.

Het educatieprogramma sluit perfect aan op 'Het Reizende Walvisziekenhuis'. U kunt ze dus ook samen inzetten!

Interesse in een gastles of de bijzondere tentoonstelling 'Het Reizende Walvisziekenhuis' op uw school? Neem dan contact op met ons. In overleg kunnen we een volledig passend aanbod maken met bijvoorbeeld een aanvullende presentatie over het werk van SOS Dolfijn en walvissen, gegeven door de ervaren medewerkers van SOS Dolfijn.

Kijk op www.sosdolfijn.nl of mail naar info@sosdolfijn.nl

